

VELKOMMEN TIL SPORET VED KNUDBY LANDINGSPLADS

Sporet ligger ved Knudby/Borup, en landsby ca. 17 km nordvest for Viborg og tilsvarende sydøst for Skive ved kanten af Hjarbæk Fjord.

Sporet starter ved den gamle landingsplads for enden af Fjordvej, hvor der er mulighed for parkering. Ruten er godt to km lang og udfordrende i det kuperede terræn. Afmærkningen er foretaget med gule pile sat på pæle. God tur.

1 LANDINGSPLADSEN

Her har været landings- og stejleplads for fiskere meget længe. En stejleplads er den plads, hvor garn og ruser tørres og renses. Som de fleste andre steder ved Limfjorden har fiskerne haft deres både liggende på svaj et stykke ude i fjorden. Fiskeriet var på sit højeste i 1950'erne, og der var dengang et vældigt liv med sorteringsborde, fiskeopkøbere og garnkoger.

I 1966 stod en vejdamning ved Virksund færdig og afskar Hjarbæk Fjord fra den øvrige Limfjord. De næste 25 år var fjorden i realiteten en stor ferskvandssø og erhvervsfiskeriet ophørte fuldstændigt. I 1991 blev sluserne genåbnet, og fjorden blev igen salt.

De nuværende fiskerhuse er kommet til lidt efter lidt. Det første blev bygget i 1920'erne. Før den tid lå der et par redskabshuse oppe bagved i skrænten. Det var spærhuse, dvs., at de kun var et stråtag, der stod på jorden. Bygningen med tre tagrygge er Hjarbæk Havkajakklub.

2 VANDINGSANLÆGGET

Cirka 300 meter fremme ad stien ses nogle store jernrør. Det er resterne af en pumpestation til markvanding fra dengang fjorden var fersk. Vandingsanlægget blev etableret i fællesskab mellem to gårde, der ligger 1,5 km inde i landet. Det var ikke uden problemer at pumpe ferskvand fra fjorden. Ansøgningen slammede ustandseligt til, og af og til krævede det næsten en mand hele tiden til at holde sugerøret frit.

3 ENGDRIFT

Små huse næsten uden jord, husmandsbrug og gårde havde små engstykker rundt i omegnen. Engene mistede deres betydning meget sent. Et væsentligt argument for, at

der blev bygget dæmning var, at engene så ikke blev oversvømmet med saltvand ved højvande. Engen og marken her blev midt i 1980'erne købt til den gård/husmandssted, der ligger lige oven for skrænten i bytte med en eng, der lå små to km længere mod Virksund.

Det var en meget stor gevinst, at kreaturerne blot skulle herved og ikke langt væk.

Hegnet rundt om engen er genbrug af bæringer og isolatorer (klokker) fra dengang telefonledningerne hang som kobbertråde langs vejene.

4 STENALDERHAVET

Knudby/Borup og Kvols ligger på en banke, der er skabt under den sidste istid. Efter isen smeltede begyndte landet at hæve sig og vandstanden skiftede. Danmark er geologisk set meget dynamisk, og hele landet vipper langs en linie fra Nissum Fjord til Falster, således at det nord for hæver sig, og det syd for sænker sig.

I stenalderen for 8.000 år siden stod havet ca. 1,5 m. højere her ved Hjarbæk Fjord, og vandet gik langt ind i ådalene. De stejle brinker, der kan ses ovenfor engene og i bakken først på ruten, er tidligere kystskrænter.

5 STENEN

Stenen blev pløjet op på marken nedenfor det første år efter engen var købt til. Den kostede en 3-furet plov "livet", og den blev slæbt herop på bakkekanten som "mindsten" over begivenheden.

Fra sidst i 1800 tallet og langt op i 1900 tallet blev der overalt i landet oprettet mange husmandsbrug og små gårde. Den ejendom engen hører til, og som stien går på her, blev

Se efter den gule folderkasse
– her starter sporet

Ruten er på sporet afmærket med
gule trekkanter på pæle

udstykket fra præstegårdsjorden i 1921. Frem til 2011 har der kun været tre ejere. De nuværende ejere kom til i 1959. I dag er jorden forpagtet af ét af de to storlandbrug, der har afløst de mange husmandsbrug og gårde her på egnen.

6 MERGELGRAVEN

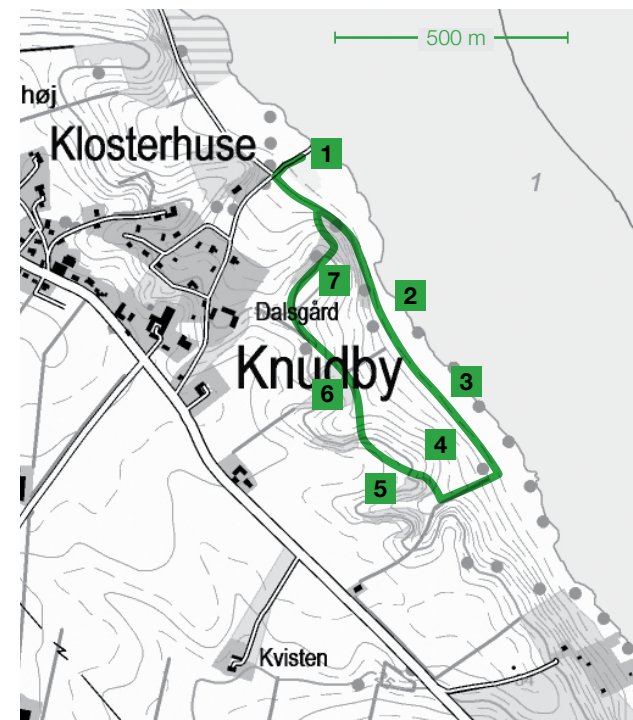
Tidligere lå her en fælles mergelgrav. Mergel er kalkholdigt ler, der blev brugt på sure jorde til at hæve pH-værdien, så gødningsstofferne blev tilgængelige for planterne.

Det tunge ler blev læsset med skovl på hestevognene af daglejere. Mergelen skulle ligge en vinter over og skørnes af frosten, inden den kunne spredes ud på markerne. I dag bruges kalk fra store åbne udgravninger og alt håndteres af maskiner.

Da mergelgraven mistede sin betydning, blev den gennem lang tid brugt til fyldplads. Det kan stadig ses, når træerne er uden blade, bl.a. kan resterne af en Ford A skimtes.

7 UDSIGTEN

Herfra kan næsten hele Hjarbæk Fjord ses. På tavlen er angivet forskellige mål i udsigten.

DYR PÅ SPORET

Hjarbæk Fjord er EU fuglebeskyttelsesområde og en del af et større natura 2000 område.

Desværre forekommer der jævnligt iltsvind i fjorden. Det medfører, at bunddyr og bundplanter indimellem dør. Da livet på bunden er betingelsen for det meste andet liv i fjorden, svinger bestanden af vandfugle meget. I efterårs- og vintermånederne kan der være store koncentrationer af især hvinænder, blishøns og sangsvaner. Ind imellem kan man være heldig at se en havørn.

Sangsvane: Kommer til Danmark om efteråret fra ynglepladser nordpå. Vinteren igennem holder den primært til på de lavbundede fjorde, og græsser desuden (i modsætning til Knopsvanen) på grønne marker. Sangsvanen kan kendes på den gule farve på næbbet og den "manglende" knop.

Havørnen: Europas største ørn og en meget stor rovfugl. Efter stærk tilbagegang nu atter i fremgang. Den var indtil for få år siden en meget sjælden gæst herhjemme, men genindvandrede som ynglefugl i 1996.

Hvinand: Kommer på træk nordfra og opholder sig om vinteren i de danske fjorde og søer. Hvinænderne lever i flok og dykker efter muslinger og snegle på bunden. Når flokken letter, kan man høre den karakteristiske hvinende lyd fra vingerne, som har givet arten sit navn.

Blishønen: En velkendt sort vandhøne, med hvidt næb og pandebli. Hønen søger føde både på vandet, langs kanten i rørskoven og græssende på land. Når den letter fra vandet, sker det med et meget langt tilløb. Territoriel fugl med aggressiv adfærd overfor artsfæller og andre vandfugle.

KORTSIGNATURER - RUTEKORT

—	Levende hegn	—	Jorddige
—	Jernbane	.....	Sti
—	Vej	==	Markvej
—	Rute		

4 Henvi sning til forklaring

© Kort & Matrikstyrelsen (G. 21-01)

Den grønne firkant viser udsnit svarende til rutekortet på indersiderne. GPS-kordinater til startpunktet: 56.55247, 9.26568.

PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du er gæst på lodsejernes private ejendom, og de har åbnet sporet for færdsel til fods. Sporet kan være delvise trampestier, og derfor kan årstiden og planternes vækst påvirke passagen. Ruten kan kun vanskeligt gennemføres med barnevogn el. lign.

FOR MERE INFORMATION

I sammenhæng med dette Spor i Landskabet findes en anden rute på 3,6 km. "Den gamle rute". Hæftet om den kan findes ved Landingspladsen og ved byens forsamlingshus. Ønsker man yderligere oplysninger om området, kan man besøge borgerforeningens hjemmeside www.taarupsogn.dk

Projektet er støttet af Nordea Fonden

NORDEA
FONDEN

Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:
Danmarks Naturfredningsforening · Dansk Skovforening
Friluftsrådet · Kommunernes Landsfor. · Landbrug & Fødevarer
Landdistrikternes Fællesråd · Skov- og Naturstyrelsen
Støttet af Nordea-fonden og Miljøministeriet.

Tekst og indhold er udarbejdet af studvalget under Tårup Borgerforening. Redaktør Erik Valum Jensen · Tegninger: Michael Pedersen

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:
Landbrug & Fødevarer, Axeltorv 3, 1609 København V
E-mail: spor@lf.dk

WWW.SPOR.DK

SPOR0400 · www.artegrafix.dk · 9/2011

Sporet ved Knudby landingsplads

